

BANII

Banii au apărut ca o necesitate, în procesul schimbului de mărfuri. Pe măsura amplificării actelor de schimb, ei au mijlocit relațiile dintre oameni, au ușurat funcționarea economiei și au impulsionat dezvoltarea societății.

De-a lungul existenței lor, banii au cunoscut modificări profunde, atât în ceea ce privește forma cât și modalitățile de utilizare.

Analiza genezei și evoluției banilor ne oferă repere pentru înțelegerea importanței și rolului pe care îl au banii în economia de schimb.

În stadiul incipient, schimbul se realiza sub forma **trocului**, adică marfă contra marfă. Mecanismul trocului funcționa însă greoi, mai ales în condițiile amplificării schimburilor economice.

Impunându-se prezența unui obiect care să intermedieze schimbul și să permită evaluarea mărfurilor, oamenii au căutat acele bunuri care puteau îndeplini această funcție. Rolul de intermediar și etalon al mărfurilor l-au îndeplinit bunuri precum: scoicile, peștele uscat, blănurile, perlele, bucățile de aur, argint, cupru etc.

Metalele prețioase s-au impus ca echivalent, datorită proprietăților acestora: divizibilitate, volum mic, valoare mare, omogenitate, inalterabile.

Conform mărturiei lui Herodot, primele monede au fost create în Grecia, în secolele VII-VI î.Hr., de către regii lydieni.

Moneda metalică a fost de la început o piesă rotundă de aur sau argint, de o anumită greutate, puritate și marcată cu valoarea și însemnele statului și/sau efigia suveranului emitent.

Monedele metalice circulă și în prezent, sub denumiri diferite de la țară la țară, fiind confecționate din diverse aliaje metalice.

Autoritatea statală emitentă de monedă stabilea denumirea, greutatea, valoarea, dar și alte înscrisuri simbolice. Astfel, pe monede apăreau forme emblematice pentru statul respectiv.

Moneda fiduciară (de la *fiducia* (lat.)= încredere):

Din secolul al XVI-lea, alături de monede au început să circule și bancnotele (biletul de bancă sau banii de hârtie). Primele bancnote au fost emise în Olanda și reprezentau un certificat de depozit pentru o anumită cantitate de monedă metalică. Biletul emis de o bancă circula ca instrument de schimb și putea fi convertit la cerere în cantitatea de monedă metalică corespunzătoare.

Până la primul război mondial, bancnotele erau convertibile în aur la cerere. Treptat, pe măsura creșterii volumului de schimburi economice, această convertibilitate n-a mai putut fi realizată.

După 1971, toate țările au renunțat la convertibilitatea bancnotelor în monede din metale prețioase.

În prezent, bancnotele circulă pe baza încrederii ce li se acordă și pe baza garanției conferite de statul emitent cursului lor.

Valoarea banilor, monede și bancnote, depinde de puterea de cumpărare pe piața internă și de raportarea monedei naționale la un set de valute convertibile.

Evoluția banilor a continuat prin apariția și extinderea monedei scripturale (banii de cont), care reprezintă înscrisuri în conturile bancare. Conturile bancare se constituie prin depunerea unor sume de bani sau ca solduri pentru lichidarea cărora trebuie plătiți bani în numerar.

Mărimea conturilor bancare crește sau scade în funcție de sensul în care sumele circulă de la un proprietar la altul.

Banii desemnează moneda metalică, bancnotele, moneda scripturală și alte forme având forme și denumiri specifice, diferite de la o țară la alta, care sunt general acceptate ca mijloace pentru schimburi și plăți într-un spațiu economic dat.

Rolul economic al banilor este pus în evidență prin intermediul funcțiilor pe care le îndeplinesc:

1. Măsură a valorii și etalon
2. Mijloc de schimb
3. Mijloc de plată
4. Formă universală a averii
5. Bani universali

O detaliere a acestor funcții ar consta din următoarele:

1. Prin intermediul banilor, este măsurată activitatea economică (cheltuielile, rezultatele, fluxurile și stocurile) pentru fiecare agent economic, dar și la nivelul economiei naționale. Unitatea etalon folosită este unitatea monetară proprie fiecărei țări.
2. Banii mijlocesc orice act de schimb. Prin prezența lor, procesul de schimb se scindează în două operațiuni: vânzarea și cumpărarea.
3. Orice obligație economică este evaluată în bani și se stinge prin plata sumei corespunzătoare. Ex: plata salariilor, impozitelor, amenzilor, chiriilor, datoriilor etc.
4. Procesul producției și circulației mărfurilor presupune existența unor rezerve bănești, determinate de ampla dezvoltare a relațiilor de credit și a sistemului bancar modern. Rezervele bănești conferă posesorului forță economică.
5. Această funcție este îndeplinită de bani în cadrul relațiilor internaționale. Ei sunt folosiți pentru comerțul internațional, turism, transfer de tehnologii, împrumuturi internaționale, investiții în străinătate etc.

Moneda națională a României

În 1867 se promulgă Legea Monetară a României, care stabilește moneda națională: **leul**. Diviziunea se numește **ban** și este egală cu a suta parte din leu.

Denumirea de „leu” a fost adoptată pentru că populația din România denumea astfel talerii olandezi care circulau în țară din secolul al XVII- lea și care aveau imprimat un leu pe aversul monedei.

În 1870 se inaugurează oficial Monetăria Statului Român, unde se bat primele monede de 20 lei de aur și 1 leu de argint.

Suma de bani aflată în circulație la un moment dat într-o economie și aparținând diferiților agenți economici reprezintă **masa monetară** (sau bănească).

Masa monetară este formată din :

1. numerar (monede, bancnote)
2. bani scripturali

Cele două componente ale masei bănești se pot suplini și se pot transforma una în cealaltă. Numerarul este creat și introdus în circulație de către Banca Națională, iar moneda scripturală, atât de Banca Națională, cât și de celelalte instituții bancare aflate în funcțiune.

Mărimea masei monetare este determinată de următorii factori:

- volumul bunurilor și serviciilor tranzacționate pe piață (Y)
- nivelul prețurilor (P)
- viteza de rotație a banilor (numărul de operațiuni de vânzare-cumpărare și de plăți pe care o unitate monetară le mijlocește într-o anumită perioadă de timp) (V)

Rezultă astfel următoarea formulă: $M = (P \times Y) / V$

Puterea de cumpărare a banilor (valoarea banilor) reprezintă cantitatea de bunuri economice și servicii care poate fi achiziționată cu o unitate monetară în condiții determinate de loc și timp.

Puterea de cumpărare a unei unități monetare este invers proporțională cu nivelul prețurilor:

$$PCB = 1 / P,$$

deci, conform formulei de mai sus,

$$PCB = Y / MV.$$

Valoarea unității monetare a unei țări depinde de:

- starea generală a economiei acelei țări;
- încrederea agenților economici în moneda națională.